

UTBILDNINGSPOLITISKT PROGRAM

★ UNG VÄNSTER

Utbildningspolitiskt program

ANTAGET VID UNG VÄNSTERS RIKSTING I HERRÄNG 17–20 MAJ 2007

INNEHÅLL:

MÅLSÄTTNINGAR OCH SAMHÄLLSSYN	5
EN OFFENTLIGT FINANSIERAD SKOLA	8
EN SKOLA FÖR LIVET	12
EN DEMOKRATISK SKOLA FÖR ALLA	21
SKOLAN SOM ARBETSPLATS	26
EN SKOLA ATT TRIVAS I	28
OLIKA SKOLFORMER	32
UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA	38
VUXENUTBILDNING OCH FOLKHÖGSKOLA	43
AVSLUTNING	44

MÅLSÄTTNINGAR OCH SAMHÄLLSSYN

Inledning

Det här är Ung Vänsters utbildningspolitiska program, här redogör vi för vår syn på hur den svenska skolan – från förskola till högskola – skall utvecklas och vilken roll skolan skall ha i framtiden. Vi tar vår utgångspunkt i en socialistisk och feministisk människosyn, vi vill ha en skola som genomsyras av demokrati, jämlikhet och solidaritet för att skapa förutsättningar för alla människors frihet.

Skolan fyller många funktioner. Dels är det naturligt att den i det kapitalistiska samhället fungerar som förvaring för elever som sorteras efter produktionens behov. Skolan legitimerar och reproducerar det rådande systemet. Men skolan kan samtidigt användas för att utmana och förändra samhället. När den fungerar demokratiskt kan den bli en frigörande kraft som har potential att bryta klasskillnader, skillnader mellan könen, sprida kunskap och skapa ett rättvist samhälle.

En demokratisk skola som är likvärdig för alla, som lär ut och praktiserar demokrati och utgår från individens behov är en självklar del av ett socialistiskt samhälle.

I skolan ställs ideologier och värderingar på sin spets. Här står jämlikhetens ideal mot elitismens och strävan mot frigörelse står mot disciplin. I utformningen av klassrum och korridorer, i pedagogik och organisering, ställs klassernas och könenas intressen, ideologiernas värderingar och våra skilda uppfattningar om framtiden mot varandra. Skolan är, och har alltid varit, ett politiskt slagfält.

Vi är kritiska mot mycket i dagens skola. Skolan är duktig på att kväva intresse för verkligt lärande, skolan sorterar och bryter ner, skolan skapar vantrivsel och klarar inte av att motverka sexuella eller rasistiska trakasserier. Skolan är många gånger en mycket farlig arbetsmiljö, skolmaten ibland undermålig och avgiftsbelagd, elevdemokratien och jämställdhetsarbetet existerar ofta bara på pappret. Lärares och rektorers makt är oproportionerlig, elevers arbetsbörda många gånger orimlig. Skolan blir alltmer segregerad och uppdelad, specialiseringen börjar allt längre ner i åldrarna, lärandet bryts upp i onaturlig ämnesuppdelning, praktiska ämnen försvinner till förmån för faktaplugg. Näringslivets indoktrinering sipprar in genom varje hål i fasaden och det kritiska tänkandet sätts på undantag. Skolan hanterar sitt misslyckande genom bestraffningar och hårdare tag istället för mer pedagogiska resurser och elevdemokrati.

Alla har inte samma erfarenheter av skolan, i väldigt hög utsträckning är de klass- och könsbaserade. Många trivs i skolan idag, och det är bra, men för många är

skolan förknippad med vantrivsel och magont, betyghets och kränkningar. Så ska det inte vara!

Skolan förändras politiskt, genom allmänna val, men också av eleverna själva, genom politisk kamp och organisering i korridorerna. Elevdemokrati är ett verktyg – i sig själv ständigt hotat – för att driva utvecklingen mot en bättre skola, protestera mot sjuka betygskrav och usla kursplaner eller kräva reformer av skolmiljön. Tillsammans är vi starka. Så kan vi ta makten över vår skolgång och kräva förändring.

Skolans roll i historien

Även om skolor inte är någon ny företeelse så var de länge till endast för en liten minoritet. Först i samband med 1800-talets industrialisering kom en majoritet av befolkningen i europeiska länder i kontakt med en reguljär skolutbildning. I stora delar av världen är möjligheterna till utbildning fortfarande väldigt små och globalt finns det ännu en miljard analfabeter, till 98 % i utvecklingsländerna.

I slutet av 1800-talet organiserades arbetarrörelsen i Sverige. Dess främsta kritik mot skolan riktade sig mot kyrkans roll. Under 1900-talets början flyttades fokus i kritiken från skolans grundläggande syfte och organisering till mera avgränsade frågor som införandet av en grundskola för alla, fria läromedel och skolmältider.

Historiskt har arbetarklassen och den socialistiska arbetarrörelsen haft ett ambivalent förhållande till skolan. Skolan har både erbjudit en väg ut från klassamhällets inlåsta roller och samtidigt varit en institution som reproducerat klassamhällets hierarkier. Det är skolans dubbla natur. Skolan som institution är trög att förändra och full av motsägelser. Samtidigt som frigörelsen i många fall har drivits långt, t.ex. i vissa elevdemokratiska sammanhang har eleverna ännu idag alltför lite att säga till om hur undervisningen ska bedrivas och samtidigt som lära-för-livet blivit en riktlinje på pappret så styr betygen i en helt annan riktning.

1842 infördes den allmänna folkskolan i Sverige, det var ett viktigt steg mot ett modernt samhälle då det då för första gången i historien blev lagfäst att även arbetarklassens barn hade rätt till en, om än begränsad, skolorundervisning. Det utbyggda utbildningssystemet var nödvändigt för den framväxande kapitalismen som hade ett växande behov av arbetskraft som var läs- och skrivkunnig.

Folkskolans införande innebar inte att klassklyftorna försvann. Visst gavs nu möjligheter till utbildning även för arbetarklassbarn men den utbredda fattigdomen och arbetet för familjens försörjning utgjorde ofta hinder. Barnen från de lägre skikten slutade vanligtvis studera efter folkskolan medan borgarklassens barn

fortsatte sina studier i realskola och gymnasium. På så vis utvecklades två skilda skolsystem - folkskolan för den stora massan och real- och gymnasieskola för de som skulle styra och bestämma. Skolan blev ett effektivt modernt sällningsverktyg som kunde lyfta upp arbetarklassens "begåvningsreserv" till borgerlighetens fromma, samtidigt som de arbetare som blev kvar i en förtryckt position i högre utsträckning än förr kunde hävdas ha sig själva att skylla.

Vetenskapen om att kunskap är makt har gått som en röd tråd genom hela historien. Därför har alltid kunskapen i stor utsträckning varit förbehållen överklassen. På ett liknande sätt var kunskapen främst förbehållen mannen, eftersom kvinnan inte ansågs kapabel att varken tillägna sig eller använda sig av den. Utbildningsväsendet hamnade därför tidigt under manlig kontroll.

Dock har det samtidigt i den svenska skolan funnits radikala drag och tankar om en gemensam skola för alla samhällsklasser, något som idag undergrävs av privatskolor och ökande segregation. Skolans förändring under 1900-talet beror inte bara på borgarklassens och arbetarrörelsens kamp utan även på faktorer som den tekniska utvecklingen och internationaliseringen, som gett upphov till nya krav på utbildningen. Förändringen beror också på att kapitalismen har förändrats och hela tiden ställer nya krav på arbetarnas skolning. Arbetarklassens egen skolning utvecklades genom en omfattande folkbildning. Detta skedde genom socialistiska söndagsskolor, sagostundsverksamhet, studier vid folkhögskolor och Arbetarnas bildningsförbund (ABF). Tack vare den kunde indoktrinering i enhetskolan genomskådas och ifrågasättas, bildningsverksamheten var en viktig del av arbetarklassens medvetandeblivande som klass.

Striden om skolans funktion och innehåll rasar idag lika hård som någonsin tidigare. I det här programmet förklarar vi hur Ung Vänster vill att skolan ska utvecklas.

EN OFFENTLIGT FINANSIERAD SKOLA

Mer resurser

Under de senaste 20 åren, efter skolans kommunalisering, har skolan varit ett sparområde. Resurserna har minskat och även om en viss återställning har skett så har grundskolan inte kommit upp i tidigare andel av BNP. Lärartätheten har minskat och neddragningarna har även slagit hårt mot stödpersonalen, som skolsköterskor, specialpedagoger och SYO-konsulenter. Som en direkt följd har ohälsan bland lärare och elever ökat och resultaten har försämrats. Idag är personaltätheten väldigt olika i olika kommuner.

Vi accepterar inte resonemang om att resursbrist tvingar kommuner att snåla på resurserna till skolan. Utbildning av hög klass är en investering för framtiden, på lite sikt kostar besparingar alltid mer än de sparar. Skolan får därför aldrig bli ett sparområde. För att garantera lika förutsättningar för alla kommuner skall ansvaret för skolans finansiering återföras till staten. Ordentlig finansiering måste säkerställas samtidigt som en effektiv användning av resurserna tillgodoses, det sker genom en konstant kvalitetsuppföljning och kunskapsgranskning, en uppgift som skall utföras av Skolverket.

Idag krävs en rejäl upprustning av skolorna, både arbetsmiljö och undervisningsresurser, samt en höjning av lärarlönerna för att höja läraryrkets status. Välutbildade och behöriga lärare är i kombination med en hög lärartäthet de enskilt viktigaste faktorerna för att ge alla elever en likvärdig utbildning med hög kvalitet.

Ung Vänster anser att ett mål är att det i grund- och gymnasieskolan max skall vara 15 elever per elevgrupp. Mindre elevgrupper ökar lärartiden per elev och är en samhällsekonomiskt lönsam investering.

De oerhört drastiska nedskärningarna på fritidshem och fritidsgårdar är ett stort misstag. Fritidshemmen borde vara en plats där barn kan träffa kompisar och utvecklas genom meningsfulla aktiviteter organiserade av utbildad personal. För detta krävs ökade resurser och att låg- och mellanstadiebarn skall garanteras en plats på fritidshem. För högstadie- och gymnasieelever skall det också finnas möjlighet till gratis fritidsverksamhet och gemensamma träffpunkter. Fritidsgårdarna måste få resurser till personal, material och lokaler och ges ett tydligare pedagogiskt uppdrag.

Statlig skola

Kommunaliseringen av skolan har skapat stora skillnader i kvalitet och finansiering

mellan olika delar av landet och gjort skolan till ett stående sparområde för kommuner som lever under låga utgiftstak. Samtidigt har kommunaliseringen inneburit att den nationella utbildningspolitiken förlorat i slagkraft. Skolverket har reducerats till granskande och tyckande. Luddiga målsättningar formuleras på nationell nivå samtidigt som det står kommunerna fritt att tolka målen och dra åt olika håll med tvära kast beroende på skiftande lokala majoriteter. Skolpolitiken på riksdagsnivå blir därigenom kraftlös och det demokratiska inflytandet över skolan minskar. Vi vill återföra huvudmannaskapet för skolan till staten och avskaffa systemet med skolpeng. Istället vill vi införa ett ekonomiskt styrsystem som har individernas skilda behov som grund.

Nej till privatskolor

Ung Vänsters slås för allas rätt till en likvärdig utbildning. Den målsättningen kan bara bli verklighet om skolan kontrolleras demokratiskt av hela samhället. Ung Vänster menar därför att all utbildning på grundskole- och gymnasienivå, med undantag för folkrörelsebaserade folkhögskolor, skall ske i offentlig regi.

I debatten används ofta den förskönande benämningen friskolor. Ung Vänster har valt att genomgående använda begreppet privatskolor för de skolor som inte drivs i offentlig regi.

Sedan friskolereformen i början på 90-talet har den offentliga skolan urholkats och segregationen har ökat. Elever med föräldrar som gör ett aktivt val flyttas från kommunala skolor med besvärlig ekonomi till finare privatskolor, medan elever som inte har lika aktiva föräldrar får sämre förutsättningar. 2006 gick 10% av Sveriges gymnasieelever i en privatskola. I de kommuner med en hög andel privatskolor var den etniska och socioekonomiska segregationen mellan skolor statistiskt sett högre än i kommuner med färre privatskolor. På pappret är privatskolorna öppna för alla, men när det är fler sökande än platser tillämpas köordning, vilket förutsätter lång framförhållning, och intagningsregler som skolan själv får utforma.

Vi säger nej till privatskolor av samma skäl som vi slår vakt om den generella välfärden: ska vi på sikt upprätthålla en hög kvalitet i den allmänna skolan krävs det att alla går i den, bara då blir det en gemensam angelägenhet för hela samhället att den är ordentligt finansierad och prioriterad.

Den konkurrens om elever, skolorna sinsemellan, som det fria skolvalet och skolpengssystemet innebär skapar en situation där skolor tvingas lägga ner tid och pengar på marknadsföring istället för att ägna sina resurser åt pedagogiskt

utvecklingsarbete. Vi menar att skolorna skall hålla en hög och likvärdig kvalitet överallt. Med ett välfinansierat skolväsende ska varje elev få en undervisning med hög kvalitet på den skola som ligger närmast – grannskapsprincipen. Därför bör det fria skolvalet avskaffas. Däremot ska kommunerna även i fortsättningen ge elever möjlighet att av särskilda skäl ansöka om att få gå på en annan skola än den de blivit placerade i.

Vinstintressen i skolan innebär att ett överskott skall genereras. Därmed går en del av skolpengen i vinst till skolans ägare istället för att fullt ut gå till verksamheten. Eleverna blir ett medel för att nå målet - en ekonomisk vinst till ägarna, istället för att elevernas utbildning är målet. När det perspektivet sipprar in i skolvärlden drabbas på sikt kvalitén.

Privatskolorna urholkar den kommunala skolan. Kommunerna är förpliktigade att garantera alla elever skolgång och måste hålla en extra beredskap för den händelse att en privatskola skulle gå omkull. Oförutsägbarheten innebär en extra kostnad för kommunen, den så kallade skolpliktskostnaden. Privatskolorna har inget skolpliktsansvar och kan dessutom tacka nej till elever som innebär betydande organisatoriska eller ekonomiska konsekvenser att ta emot. Omöjligheten att från ett år till ett annat planera för ett visst elevantal har slagit hårt i många kommuner och tvingat fram nedskärningar.

Skolan är en viktig mötespunkt för ungdomar med bakgrund i olika kulturer och religioner. Vi vill slå vakt om det och säger nej till alla former av religiösa privatskolor.

Vid sidan av vinstdrivande och religiösa privatskolor finns även ett mindre antal privatskolor som bedriver undervisning med en alternativ pedagogik. Vi menar att det är viktigt att det finns olika undervisningsmetoder eftersom alla inte lär sig på samma sätt och eftersom det endast är genom att alternativ prövas som pedagogiken kan förbättras. Vi menar dock att den pedagogikutvecklingen skall ske inom den offentliga skolan. I samråd mellan lärare, elever och föräldrar skall det finnas möjlighet att tillämpa alternativa former av pedagogik i offentliga skolor. Vi säger däremot nej till s.k. självstyrande kommunala skolor, istället vill vi utveckla elevdemokratin och skolpersonalens inflytande genom lokala styrelser.

Marknadsstyrning i skolan

Många intressen, kommersiella, politiska och andra, är intresserade av att påverka skolans innehåll. Sponsrade läromedel och regisserade temadagar blir allt vanligare. Storföretagens intresseorganisation, Svenskt Näringsliv, är synnerligt flitiga i att

påverka skolan genom att ge ut gratis läromedel och lärarhandledningar. Om skolan med trovärdighet skall klara uppgiften att förmedla objektiv kunskap och kritiskt tänkande kan sådan sponsring inte få förekomma i skolan.

Att skolan skall värnas mot sponsring innebär inte att utbildningen skall vara sluten, tvärtom måste skolan vara öppen mot övriga samhället och elever skall kunna få kontakt med politiska partier på samhällskunskapen och lära sig hur arbetslivet fungerar via arbetsplatsförlagd praktik. Det skall ske på skolans villkor och med ett värnande om elevernas integritet.

Också på högskolenivå är det viktigt att hålla en tydlig rågång mot näringslivet, för att värna om grundforskningen och den akademiska friheten. Däremot kan ett samarbete mellan näringsliv och högskola förekomma då det sker på högskolans villkor. Uppdragsutbildningar ska aldrig få ta resurser från ordinarie grundutbildning och forskning. Högskoleutbildning ska inte kunna köpas och därför ska uppdragsutbildning inte ge högskolepoäng. Stiftelsehögskolorna bör överföras till staten.

EN SKOLA SOM LÄR FÖR LIVET

Betyg

Betygsystemet är ett av de största problemen i skolan som den ser ut idag. Betygsystemet motverkar allt det som bör vara skolans uppgifter, att praktisera demokrati, att ge eleverna en helhetssyn på det samhälle vi lever i och att förmedla kunskap. I det svenska klassamhället fungerar betyg istället som en sorteringsmekanism. Ung Vänster kämpar för en skola fri från betyg.

Betyg utgår från att kunskap objektivt går att mäta, och att någons betyg kan sammanfatta vad personen har lärt sig. Detta är helt felaktigt, då betygen i dagens skola inte bara är generellt orättvisa, utan även direkt speglar elevens klassbakgrund. Undersökningar visar att skillnader i betyg mellan barn från överklass- respektive arbetarklassfamiljer är stora. Ett dåligt betyg leder till försämrat självförtroende och mindre motivation och möjlighet att studera vidare. Att barn från arbetarklassen får lägre betyg leder till att de i mindre utsträckning väljer att plugga vidare och om de gör det har betydligt mindre möjligheter att välja utbildningar med hög status. På detta sätt bevarar betygen effektivt det klassamhälle vi lever i.

Verklig kunskap sätts på undantag i en betygsskola. En helhetssyn på världen, en förståelse för sammanhang och kritiskt tänkande, är ovärderlig kunskap som inte lärs ut i en betygsskola, då det som blir viktigt är detaljkunskaper i ämnen skilda från varandra. På samma sätt är elevens livserfarenheter kunskap som går förlorad i betygsskolan, då läroböckerna blir den enda godkända kunskapskällan. När skolan kopplas till ens eget liv blir inläringen mer intressant och känns mer relevant. Därför ska även elevens arbeten kunna användas i undervisningen som ett komplement till läroböcker. Betygen försvårar även lärandet på andra sätt. Som elev vill man inte gärna fråga efter fördjupningsuppgifter av rädsla att uppfattas som fjäskare, men det är samtidigt svårt för en elev att be om hjälp, då man inte vill uppfattas som att man inte kan någonting när det kan påverka betyget. Dåliga lärare kan också gömma sig bakom betygshotet istället för att tvingas göra sin undervisning meningsfull och intressant.

Det lättaste sättet för läraren att sätta betyg på är genom provet. Själva idén med prov är att man ska lära sig någonting för att kunna det en viss dag, och de allra flesta elever glömmet därefter bort det man lärt sig. Denna inläringstaktik ger ofta bra betyg, men den syftar inte till en långvarig inläring.

Betygsystemet förstärker och spår på maktförhållandet mellan lärare och elev.

Detta gör att elevdemokratien blir lidande, då man inte gärna kritiserar någon som har total makt över något så viktigt som ens betyg. Uppfattningen att de elever som säger ifrån är högljudda eller bråkstakar är också det ett effektivt sätt att signalera till andra elever att det är fel att kritisera lärarens undervisning.

Betyg är i sig ett väldigt stressande system. Istället för att lära sig ungefär lika mycket hela tiden pressas pluggandet ihop till precis innan examinationstillfällena. Detta skapar en enorm stress och är sämre för inläringen.

Men så länge vi fortfarande har betygen, ser vi en positiv utveckling att dessa ges i ämnen istället för i separata kurser. Det finns en pedagogisk poäng i att bedöma kunskap under en längre tid och betygen kan på så vis bli mer rättvisa. Kunskap i ett ämne ska bedömas då man är färdig med ämnet, inte första eller andra terminen i ettan då man nyligen börjat med studierna.

Betyg är orättvist. De betygskriterier som finns idag tolkas väldigt olika av olika lärare, så pass att vad som krävs för ett visst betyg kan skilja sig enormt inom en skola. Problemen med de godtyckliga betygen blir än värre när man jämför mellan skolor eller mellan städer. Det sägs att betyg stärker tjejeers position i skolan, eftersom tjejer i allmänhet får bättre betyg än killar. Men trots detta får tjejer både sämre jobb och sämre lön. I kombination med det fria skolvalet har det uppstått en betygsinflation där friskolor generellt delar ut högre betyg för att öka sina attraktionskraft och höja sin status.

Istället för dagens betygssystem vill vi se att kontinuerliga utvecklingssamtal mellan elev och lärare utvecklas även på gymnasiet och används som ett pedagogiskt verktyg. Utvecklingssamtalet skall ge en bild av hur eleven ligger till och kan användas för att upprätta en individuell studieplan för eleven. Idag finns inga möjligheter att överklaga betyg som man anser är orättvisa och därför kräver Ung Vänster att en sådan möjlighet ska införas.

Pedagogik

Skolan ska sträva efter att alla ska få en likvärdig utbildning. Alla har inte samma förutsättningar och kan inte lära på exakt samma sätt. Det kräver att pedagogiken i skolan är kompensatorisk. Problemet med dagens pedagogik är den misslyckas med att väcka ett intresse och motivera alla elever till studier. Elevers inflytande över upplägg och innehåll är ofta allt för begränsat. Pedagogiken måste i högre utsträckning utgå ifrån elevers erfarenheter och intressen. Högerens skolpolitik som innebär disciplinära åtgärder och ökade befogenheter åt lärarna är något som också

genomsyrar deras syn på pedagogiken. Ung Vänster motsätter sig alla tendenser till en återgång till en auktoritär pedagogik och undervisning där elevers deltagande begränsas. Pedagogiken ska vara av sådant slag att den gör elever delaktiga i undervisningen. Det finns även stora problem med en undervisning som bygger för mycket på eget arbete, gruppdiskussioner och lärarlösa lektioner.

På grund av de stora neddragningarna i början av 90-talet blir den undervisningsmetoden allt vanligare. Med en sådan undervisningsmetod finns det en stor risk att endast ett fåtal elever får utrymme och kan förkovra sig kunskaper. De med bäst självförtroende och studievana har lättare att hävda sig i det pedagogiska upplägget. Strukturerad och lärarledd undervisning har mycket större chans att fånga upp och synliggöra det som kräver kompensatorisk pedagogik. Att väcka ett intresse hos alla elever oavsett kön- eller klassbakgrund är läraren ansvarig för och då måste det finnas en pedagogik och ekonomiska resurser som möjliggör det. Målsättningen ska vara att lägga en grund för självständiga elever som kritiskt kan söka kunskap.

Pedagogiken bör ständigt utvecklas. Då krävs en sammanhållen skola där lärare får fortbildning och där pedagogikutvecklingen kan ske gemensamt. Privatskolornas alternativpedagogik framhålls ofta som något enbart positivt. Men ofta handlar privatskolornas argument som en särskild pedagogisk inriktning enbart om att få tillstånd att bedriva utbildning. Problemet med såkallad alternativ pedagogik är den gör skolan mindre sammanhållen och utbildningen blir inte likvärdig. Även inom den kommunala skolan ser vi hur en ökad profilering breder ut sig. Ung Vänster ställer sig kritisk till en ökad uppdelning och specialisering då det leder till en splittrad och skiktad skola.

Bestraffningar

Högerns syn på kunskap och elever gör att bestraffning och hårdare tag får en central roll i deras syn på utbildning. Skolk inskrivet i betygen, ordningsbetyg och att kunna beslagta personliga tillhörigheter är disciplinära åtgärder som vi vänder oss mot. Som elev står man i en extrem beroendeställning till lärare, lärares befogenheter ska inte stärkas på bekostnad av elevers. Våra ställningstaganden syftar inte till en kravlös skola utan till en skola där ömsesidig respekt och motivation istället för piskor engagerar elever till studier. Vi menar att grunden till många problem handlar om att skolan har för lite resurser och att den är organiserad på ett sätt som inte motiverar alla elever till studier. Självklart måste det ställas krav men bestraffning får, om ens några, enbart kortsiktiga effekter och hjälper sällan till att lösa själva grundproblematiken.

Läromedlens utformning

Inom dagens skola sätts en stor tillit till läroböckerna, framförallt i de teoretiska ämnena. Läroböckerna bidrar till att läraren och eleverna får en trygghet i att handfast kunna få ta del av vad som anses vara viktigt att kunna. Men det är också ett problem eftersom innehållet i läroböckerna framställs som den absoluta sanningen. Vi lever i en tid av snabba kommunikationsflöden och ständigt ändras denna sanning. Genom att fortsätta använda läroböcker så förmedlar också skolan en statisk bild av sanningen. Ett annat problem i denna ekvation är också att kommunala skolor ofta kämpar med en smal budget. Detta i sig innebär att skolan inte alltid har råd att ha den senaste upplagan av läroboken och därför så förmedlas i vissa fall en ännu skevare bild.

Läroböcker kan aldrig vara helt och hållet objektiva även om det är viktigt att det finns en strävan om att de ska vara det. Det som är viktigt är att eleverna uppmuntras till kritiskt läsande och granskande av källorna, samt att det finns en stor variation av olika slags böcker.

En av de stora satsningar som kapitalet har gjort är att man från arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringslivs håll erbjuder skolan gratis läromedel. Detta är inte något man gör för att vara snäll. Självklart väljer Svenskt Näringsliv att framställa saker och ting ur ett högervridet perspektiv som i sig innebär en indoktrinering av elever. Rent konkret leder det till att våra skolor sponsras av Svenskt Näringsliv. Eftersom läroböcker idag produceras av privata företag så ges ett fåtal människor stort inflytande över skolans riktning. Därför kräver Ung Vänster statlig granskning av allt studiematerial som används i skolan. Det i sig innebär inte att staten ska ha total kontroll över all läromedelsutgivning. Men utgivning ska genomgå en kritisk granskning.

Läromedel ska granskas ur ett genusperspektiv. I dagens skola så skrivs merparten av läroböckerna av manliga författare. Nästan all historia vi läser är männens historia. Sällan tas det upp vilken roll kvinnor har haft eller har i samhället. Det är också viktigt att granska vilka egenskaper män och kvinnor tillskrivs i skolans läromedel. Könsmaktsordningen befästs även i hur man beskriver relationer mellan män och kvinnor, och i hur man inte eller felaktigt beskriver relationer mellan homosexuella, bisexuella och transpersoner (HBT-personer).

Ung Vänster kräver att skolan använder många olika källor som läromedel för att kunna få en så heltäckande och mångsidig bild som möjligt av en händelse eller ett fenomen. I dagens skola så förbises ofta en av de stora kunskapsresurserna,

nämligen elevernas egna erfarenheter. Det är inte ovanligt att lärare och elever har olika syn och kunskap om olika ting. Att som lärare kunna vara så pass prestigelös att kunna låta eleven vara den undervisande är en stor tillgång till en meningsfull skolgång.

Skolbibliotek

Skolbiblioteken är en av de verksamheter i skolan som det skärs ner på när skolan får minskade resurser. Skolbibliotekets pedagogiska roll bidrar till att kvaliteten på elevernas lärande i skolan ökar. För att detta skall bli möjligt måste biblioteksverksamheten vara integrerad i undervisningen och bibliotekarier och lärare behöver samarbeta mot gemensamma mål. Skolbiblioteket ska kunna vara en plats att söka kunskap på såväl i egensyfte som inom utbildningens ramar. Skolbiblioteken ska tillhandahålla olika sorters media för att kunna hålla sig uppdaterad i samhällsdebatten och få kunskap om samhällets utveckling.

Slå vakt om lärarnas självständighet

Lärarnas självständighet är oerhört viktig för en modern och vital skola. Särskilt viktigt är den i argumentation mot privatskolor, eftersom den bredd och mångfald som är eftersträvansvärd endast kan uppnås om de som faktiskt arbetar och verkar i skolan själva kan utforma undervisningen i samspel och dialog med eleverna. Det kan de bara göra om de är oberoende av yttre intressenter, vilket privatskolor inte är. Reklamfinansierade läromedel har blivit allt vanligare, och eleverna överöses med information från alla möjliga håll – från spinndoktorer, pr-män och telefonförsäljare. I en sådan situation är det av största vikt att läraren kan ha en hög integritet och stå fri från exempelvis politiska och ekonomiska intressen. Ung Vänster vill därför poängtera att denna självständighet ska gälla också gentemot det allmänna. Läraren är inte en öppen informationskanal från stat och kommun direkt in i klassrummet. Lika lite som den som undervisar ska vara en megafon för byggindustrin eller elektronikföretag – eller för den delen Ung Vänster – lika litet ska han eller hon företräda staten eller kommunen. Läraren med hög integritet väljer i samråd med eleverna ut den information som är viktig att förmedla.

Lärarutbildning

Läraryrket har historiskt sätt varit ett mansdominerat yrke med hög status. Lönen har varit mycket bra. Detta började förändras under 1900-talet och läraryrket är idag ett kvinnodominerat yrke. I och med detta så har också statusen sänkts och med den även lönen. Läraryrket är också ett segregerat yrke och detta är något som syns i hela skolans organisation. Manliga lärare undervisar i traditionellt manliga

yrken, teknik, matte, NO. Det är också oftast män som är rektorer eller sitter på andra ledande poster inom organisationen. Även bland annan personal på skolan syns denna snedvridning. Vaktmästarna är män medan bespisningspersonal och lokalvårdare är kvinnor. Den här uppdelningen måste brytas och för att undvika att den permanentas ytterligare måste lärarutbildningen hållas samman istället för att slås isär i ett A- och ett B-lag fördelat på olika stadier. Genusperspektivet måste vara givet i lärarutbildningen. Det ska vara en röd tråd genom hela utbildningen och inte bara begränsat till en enskild kurs. Även de lärare som undervisar på universitetet bör ha fått grundläggande pedagogik- och genusutbildning. En hög utbildning inom sitt ämnesområde garanterar inte att man kan lära ut kunskaperna till studenterna på ett bra sätt eller att man har ett genusperspektiv i utbildningen.

Läraryrkets status måste höjas. Detta kan bland annat göras genom att höja lönerna. Genom att göra det så sänder man också ut en signal om yrkets betydelsefullhet. En bra pedagog är någon som man som elev bär med sig i sitt hjärta för resten av sitt liv. Tyvärr så lever skolor under en stram budget som har tvingat fram många nedskärningar. Det i sig har gjort att de lärare som är anställda får ta åt sig en orimlig mängd arbete och även arbetsuppgifter som borde ha varit någon annans, t ex kurator och specialpedagog. Ung vänster kräver att skolan omedelbart får mer resurser för att kunna öka lärartätheten. I en klass med trettio elever kan inte en lärare hinna arbeta med alla elever på ett individuellt plan. Därför är fler lärare i skolan en garant för ett mer kvalitativt lärande. Ung Vänster kräver också att det ska finnas specialpedagoger knutna till alla skolor. Detta för att kunna tillmötesgå de elever med särskilda behov som idag tyvärr inte hinns med.

En förutsättning för varje elevs rätt till en meningsfull skolgång är en utbildad pedagog. I dagens skola ser vi hur många, framförallt privatskolor, väljer att anställa obehöriga lärare. Privatskolor har inte samma krav på sig som de kommunala skolorna att de ska anställa behöriga pedagoger. Detta är fel menar Ung Vänster. En behörig och utbildad pedagog är en garant för utbildningens kvalitet och innehåll. En obehörig lärare har ingen pedagogisk utbildning och är inte utbildad att kunna hantera olika situationer som kan uppstå i ett klassrum. Det är också billigare att anställa en obehörig lärare, något som utnyttjas friskt av privatskolorna.

Även lärarutbildningen måste stärkas och uppvärderas betydligt. Det är ett stort problem att man i dagens lärarutbildning får alldeles för bristfällig om ens någon utbildning i problem man som lärare kommer att stöta på ute i skolorna. Lärarutbildningen måste konkretiseras och ge de blivande lärarna en bättre utbildning i hur man handskas med t.ex. dyslexi, rasism, mobbning, könsmaktsordningen, sociala och ekonomiska problem mm.

Men en lärare är aldrig fullärd. Skolan är en plats som ständigt är i förändring, på grund av att eleverna varje år byts ut. Det kommer nya elever med nya behov och önskemål. Därför måste också lärare hela tiden erbjudas pedagogisk fortbildning för att kunna hålla sig ajour med det rådande klimatet. Men också för att kunna uppfylla sitt pedagogiska uppdrag; att kunna möta varje elev på ett individplan och anpassa undervisningen för just den eleven.

Sexualundervisning

Sexualundervisningen har potential att bli ett ämne som på allvar utmanar och motverkar könsmaktsordningen, genom att vara en motvikt till det traditionella skapandet av genus. För att detta ska vara möjligt måste dock en rad förändringar komma till. Dagens sexualundervisning lider av flera brister. En tydlig brist är oförmågan att lyfta fram kvinnors sexualitet som något aktivt – den blir oftare den passiva, och den ansvarstagande då den istället ersätts med undervisning om preventivmedel och graviditet. Kvinnans sexualitet förblir något skamfyllt och osynliggjort. Oförmågan att ge annat än en biologisk, teknisk bild av sex innebär att ungdomar kommer söka kunskap om sex på andra håll. Det är under den senare mellanstadietiden och under högstadie- och gymnasieåren man börjar upptäcka och forma sin relation till sex och sin sexualitet. Sexualundervisningen i skolan har potential att fylla en viktig funktion i den processen, att vara ett utrymme för diskussion om både de positiva och de negativa delarna av sexualitet och relationer. Den potentialen tillvaratas inte alls idag, tvärtom är sexualundervisningen ofta väldigt fördomsfull och negativ. I värsta fall agerar den för att aktivt upprätthålla könsmaktsordningen i allmänhet och stereotypa föreställningar om mäns och kvinnors sexualitet i synnerhet. Ung Vänster är positiv till de försök som görs på olika skolor runt om i landet med ämnen som livskunskap där flera sidor av både sexualitet, kön och relationer behandlas, men det är också viktigt att dessa frågor får utrymme även i ämnen som historia, samhällskunskap och religion. Och att sexualkunskapen också får behandla frågor som mäns våld mot kvinnor och könsens olika roller i pornografien. Vi ser också ett behov av ett helhetsgrepp om sexualundervisningen där den på ett sätt som är anpassat efter elevernas ålder får utrymme tidigt i skolgången. En ytterligare förutsättning för en positiv och bra sexualundervisning är lärare som är kompetenta och trygga i att leda den, därför kräver vi att sexualkunskap införs som en obligatorisk del av lärarutbildningen

En annan viktig uppgift för sexualundervisningen är att komma bort från det heteronormativa perspektivet. Homo- och bisexualitet måste lyftas fram på samma villkor som heterosexualitet istället för att som idag snarare ses som undantag.

Feministiskt självförvar

Samhället är inte jämställt. Våra liv präglas av normer, värderingar och regler som definierar hur vi ska känna, tänka och uppträda utifrån det kön vi råkat födas till. Könsmaktsordningen där män konsekvent överordnats kvinnor genomsyrar hela samhället. Feministiskt självförvar syftar till att ge tjejer verktyg att hantera och agera mot underordningen. Det handlar om allt från att kunna försvara sig i hotfulla situationer, att kunna sträcka på sig i skolkorridoren och att tillsammans med andra tjejer stärka sitt självförtroende. Mäns våld mot kvinnor påverkar alla tjejers livsutrymme. Det kan handla om en oro och en rädsla för att bli utsatt för övergrepp eller genom kränkningar som att bli kallad hora, tafsad och kladdad på. De grövsta uttrycken för mäns våld mot kvinnor är misshandel och våldtäkt. Det är något som samhället och skolan måste ta ansvar för. Feministiskt självförvar är inget man ska behöva lära sig på fritiden utan något som ska garanteras och vara en självklar del i utbildningen. Tjejer bär ofta på en känsla om man måste vara till lags och vardagsrädsla utgör en stor del av unga tjejers liv. På alla livets områden är tjejers livsutrymme begränsat. Det kan innebära att gör sig mindre när man går i skolkorridorerna, att ta omvägar när man går hem på kvällarna för att slippa gå genom en mörk park eller att inte kunna säga ifrån eller ställa de krav man vill i sitt förhållande. Ung Vänster kräver att feministiskt självförvar ingår som en naturlig del i undervisningen. Delmål kan vara att införa det som individuellt val i gymnasieskolan, som alternativ på temadagar eller att alla tjejer på skolan erbjuds det på gymnastiklektionerna eller i samhällskunskapen. Att kurser i feministiskt självförvar finns i skolan betyder också mycket för hur övriga skolmiljön utvecklas. När tjejer får möjlighet till att stärkas tillsammans kommer det att märkas genom att tjejer tar mer plats och utrymme.

HBT i skolan

Skolan är idag heteronormativ, undervisningen och läromedlen saknar till stora delar ett HBT-perspektiv. I sexualundervisningen osynliggörs HBT-personer och ibland förekommer läromedel som innehåller direkt kränkande beskrivningar. Skolan kan vara en plats där man som HBT-person utsätts för kränkningar på grund av sin sexualitet av lärare såväl som andra elever. Det kan vara oerhört jobbigt att upptäcka eller att försöka komma ut med sin sexualitet i en sådan miljö. Heteronormativiteten i skolan måste brytas och därför ska all skolpersonal få HBT-kompetens, bland annat genom obligatorisk kompetensutveckling i HBT-frågor och integrering av ett HBT-perspektiv i lärarutbildningen. Alla läromedel ska granskas ur ett HBT-perspektiv och läromedel som innehåller kränkningar och osynliggör HBT-personer ska inte användas i undervisningen. Ett bra elevinitiativ som ska stödjas av skolan är olika former av HBT-nätverk. Det är också viktigt att organisationer, som

RFSL (Riksförbundet för sexuellt likaberättigande) som har erfarenhet av arbete för sexuellt likaberättigande ges möjlighet att prata i skolan. När HBT-frågor lyfts är det viktigt att ha ett feministiskt perspektiv. Ofta hamnar lesbiska relationer i bakgrunden och får inte lika stort utrymme.

Speciellt utsatta i dagens skola är också unga transpersoner. Samma könsmaktstruktur som leder till ojämlikhet mellan kvinnor och män, leder också till utanförskap för transpersoner och ojämlikhet mellan personer med normbekräftade könsidentiteter och transpersoner. Transpersoners situation berörs i princip aldrig i undervisningen eller i litteratur, inte ens när man tar upp HBT-frågor. Ung Vänster vill att skolpersonal ska ha grundläggande utbildning och kunskap kring transfrågor, speciellt kuratorer och skolpsykologer.

Organisationer och föreningar i skolan

Skolan skall vara öppen mot det omgivande samhället och en viktig del av samhällskunskapen och demokratiarbetet är att föreningar och partier har möjlighet att besöka skolan och informera. Klassinformationer från de politiska ungdomsförbunden bör planeras in under samhällskunskapen. För många elever är det tyvärr ett av få tillfällen då de kommer i direkt kontakt med de politiska partierna. Det får inte heller finnas några hinder för elever att organisera sig politiskt på skolan, i föreningar, eller för politiska organisationer och andra folkrörelser att informera om sin verksamhet med bokbord utanför matsalen. Ett ledord för den svenska skolan är att ingen elev ska behöva känna sig kränkt under skoltid. Elever med invandrarbakgrund ska inte behöva vara rädda för att bli tilldelade rasistisk propaganda på skolan. Detta är en ovärdig kränkning mot dessa elever.

Sverigedemokraterna och andra i deras bakvatten måste behandlas som de antidemokrater de är. Deras fasad är bräcklig och genomskinlig. Tittar man närmare på dem så ser man tydligt att det är samma rasistiska politik som bedrivs, fast med nya ord. Därför är det också viktigt att skolan inte ger plats åt dessa. Dessa rörelser ska inte få ta del av det offentliga rummet och vi ska inte ge dem det utrymme. Därför borde också svenska skolor ha en gemensam policy om att inte släppa in rasistiska partier. En viktig del i arbetet mot rasism i skolan är antirasistiska grupper. Det är viktigt att skolan alltid stödjer och gör det möjligt för antirasistiska grupper att verka i skolan.

EN DEMOKRATISK SKOLA FÖR ALLA

En avgiftsfri skola

Hela skolväsendet, från grundskola till gymnasium, skall vara avgiftsfritt för att garantera allas lika möjlighet att delta i undervisningen på jämlika villkor.

Att vi har en avgiftsfri skolgång i Sverige är en viktig demokratisk landvinning som idag är hotad: smygavgifter införs runt om i skolan. Ytterst innebär det att avgifter etableras som en normalitet. Idag har en tredjedel av Sveriges kommuner regelbundet avgiftsbelagda aktiviteter på skoltid. Avgifter tas ut för bussresor, badbesök, skolmåltider, klass- och studieresor och för nödvändig material som miniräknare och läromedel.

Ung Vänster menar att skrivningarna i skollagen måste förstärkas så att det tydligt framgår att inga avgifter får förekomma för obligatoriska eller valbara aktiviteter inom grund- och gymnasieskolans ram. Skolan skall tillhandahålla allt det arbetsmaterial som krävs för att kunna delta i undervisningen på jämlika villkor.

Allt fler kommuner inför idag skolmåltidsavgifter på gymnasienivå, i grundskolan är det fortfarande förbjudet. Skolmåltiden är en förutsättning för att tillgodogöra sig undervisningen, den skall vara tillgänglig på lika villkor, därför måste skolmåltidsavgifter på gymnasieskolan förbjudas.

Idag ger skollagen kommunerna rätten att själva bestämma om de vill ta ut avgifter för att ge elever chansen att gå upp i särskild prövning för att höja sina betyg, det kan kosta så mycket som 500 kronor. Möjligheten att gå upp i särskild prövning blir därmed olika beroende på var man är skriven. Vi menar att möjligheten att gå upp i särskild prövning skall vara avgiftsfri överallt.

Också den högre utbildningen skall vara avgiftsfri, avgifter till högre utbildning är alltid klasskonserverande. Den terminsavgift för studenter utanför EES-området som nu införts är, visar erfarenheter från andra Europeiska länder, ett första steg mot att införa avgifter på högskola och universitet för alla. Studenter från andra länder är dessutom en viktig tillgång för Sverige, därför bör utbildningen vara avgiftsfri även för utbytesstudenter utanför EES området.

Elevdemokrati

För oss utgör en utvecklad elevdemokrati kärnan i den skola vi vill se. Elevdemokrati är demokrati omsatt i praktiken, inte bara som några rader om ett styrelseskick i en lärobok utan som en daglig verksamhet. I LPO94 (Läroplanen för de obligatoriska

skolformerna) och LPF94 (Läroplanen för de frivilliga skolformerna) inledande fraser så poängteras demokrati. Trots det så ser vi ständigt hur elevernas reella makt idag är mycket begränsad.

Elevdemokratin är viktigt också ur ett vidare perspektiv. Den som i skolan vant sig vid att vara med och bestämma över sin arbetsplats är svårare att kuva i arbetslivet, medan den som skolats i en hierarkisk institution är mindre benägen att kräva arbetsplatsdemokrati senare i livet.

Skolan är en arbetsplats, inte bara för lärarna utan också för eleverna. Därför är det orimligt att skolan bevarar en hierarkisk maktstruktur. Rektorerne har en ofta oinskränkt makt. De elever som vågar stå upp mot denna maktstruktur och kämpa för sina rättigheter klassas som bråkstakar. Vi i Ung Vänster vill uppmuntra studerande att organisera sig i elevråd, elevkår och liknande.

Det måste vara en tydligt ålagd uppgift för hela skolan, lärare, rektorer, elever och annan personal att arbeta med ett kontinuerligt praktiskt demokratiarbete.

Elevdemokrati skall inte ses som ett teoretiskt ämne som man läser om någon gång i skolan. Det måste byggas upp genom ett långsiktigt medvetet arbete som ger eleverna chansen att jobba med demokrati i praktiken. Självklart måste allt demokratiarbete anpassas efter elevernas ålder.

Skolan är inte skild från övriga samhället. De värderingar som är gällande utanför skolans väggar är också gällande innanför. Därför måste grunden för ett demokratiskt samhälle underbyggas genom att hela utbildningsväsendet demokratiseras. Genom ett gott samarbete med läraren kring undervisningen så kan eleverna få en inblick i demokratiarbete. Detta är något som måste påbörjas redan i första klass. Men det är inte bara inom skolans ramar som eleverna ska uppmuntras att jobba demokratiskt. Skolan ska också underlätta för eleverna att ta större aktiv del i föreningsarbete. Elever borde få en ökad frånvarorätt för politiskt föreningsarbete. Det ska också beredas plats för folkrörelser, facket och andra förbund som vill informera om sin verksamhet. Detta måste stötts av skolan genom att man bland annat ger plats i sin undervisning för denna typ av information. Men också att man stöttar skolföreningar och ger dem uppmuntran. -

För att man på skolan ska kunna ha ett aktivt demokratiarbete så kräver det också att alla elever får utbildning i praktisk elevdemokrati. Detta kan man få bland annat genom klassrådet och elevråd. Klassrådet behöver utvecklas till att bli en mer

levande plats för åsikter och diskussioner. Klassrådet ska t ex kunna vara delaktiga i frågor kring undervisningen, både innehåll och upplägg, arbetsmiljö, arbetsmetoder men också frågor kring examinationsformer. Ung Vänster anser att skolan borde ha tillräckligt med tid avsatt till klassråd. Det är också viktigt att klassrådet kan om så önskas, hållas utan lärare.

Eftersom skolan är en arbetsplats så måste också det elevfackliga arbetet uppvärderas. Vi vill se en elevfacklig paraplyorganisation som företräder elevkollektivets intressen. Elevråden bör utvecklas genom att ges någon form av facklig förhandlingsrätt gentemot skolledning och skolstyrelse. Det ska också finnas elevskyddsombud. Elevskyddsombuden ska få bättre förutsättningar att genomföra sitt uppdrag samt reella möjligheter att påverka. En elevskyddsombudsutbildning bör preciseras och kvalitetssäkras av Arbetsmiljöverket. Elevskyddsombuden måste också få samma rättigheter som andra skyddsombud, såsom rösträtt på skyddskommittémöten och stopprätt.

Elevdemokratin måste, som alla demokratiska landvinningar, återerövrats igen och igen. Inom skolan måste varje ny generation sätta sig in i de demokratiska metoderna, lära sig praktisera dem och tillåtas begå samma misstag som tidigare generationer gjort. Vi ser idag hur elevdemokratin är starkt hotad. Hela tiden föreslås och genomförs ändringar som försvagar det elevdemokratiska arbetet. Det tioåriga försöket med elevmajoritet i styrelser har nu avslutats utan att utvärderas. Istället för att lägga ned de lokala Styrelserna med elevmajoritet (LSE) vill vi se dem utvecklas: de valda eleverna måste få reella möjligheter att agera som styrelseledamöter, de måste ges utbildning och administrativt stöd av en elevombudsman, som bör finnas i varje kommun.

Ett förslag som har fått visst gehör är att införa elevrådsarbete som del i en valbar kurs i skolan. Ung Vänster ställer sig positiva till att man kan avsätta lektionstid till sitt elevfackliga arbete och få stöttning och resurser från skolan för att kunna utföra detta. Samtidigt är det viktigt att elevrådsarbetet sker självständigt utan inverkan från skolledningen. På vissa håll har skolor infört elevrådskurser där en lärare ska betygssätta hur väl man utför sitt elevrådsarbete. Detta innebär att man lägger band på de elever som jobbar i elevrådet genom att man kan dra sig för att t.ex. ta strid mot en lärare eftersom det kan påverka ens framtida betyg.

En icke-konfessionell skola

Verksamheten i den svenska skolan skall vara befriad från religiös propaganda och undervisningen ska utan att ta ställning för en viss trosuppfattning informera om de olika religionerna. Varken kristna, muslimska, judiska eller andra religiösa traditioner skall påtvingas eleven, varken i samband med skolavslutningar eller i andra sammanhang.

Skolan måste bli bättre på att klargöra skillnaden mellan tro och vetenskap och lära eleverna ett kritiskt kunskapsökande som väg till att forma en egen världsbild och livsåskådning.

Ung Vänster anser att elever med andra religioner än kristendom ska ha rätt att ta ledigt från skolan vid stora högtider.

I den allmänna skolan träffas barn med olika bakgrund och föräldrar som har olika tro. Skolan är därigenom en viktig mötesplats där förståelse och ömsesidig respekt grundläggs och det gemensamma samhället blir till. Religiösa privatskolor leder till segregation, uppdelning i religiösa grupper, och skall förbjudas.

Elever har rätt att uttrycka sina religiösa övertygelser i skolan. Ung Vänster säger därför nej till förbud mot religiösa symboler och nej till slöjförbud.

En handikappanpassad skola

Begreppet handikapp bygger i stor utsträckning på att omgivningen, det vill säga skolmiljön och samhället i övrigt, inte är anpassad till den enskilde eleven. En människa är fysiskt handikappad i förhållande till sin omgivning. Det handlar om dåligt anpassade lokaler, bristande resurser till bra läro- och hjälpmedel och om de utbredda fördomar som finns i samhället. Exempelvis ses ofta en rörelsehindrad elev som mindre intelligent.

Elever som mycket väl skulle kunna få plats i den vanliga skolan på ett bra sätt ges av olika anledningar inte möjlighet till detta. Det är ofta en följd av ökade nedskärningar och bristen på ekonomiska resurser. När kommunerna får en allt kärvare ekonomi är det ofta elevassistenter som som försvinner först. Utan resurser blir läroplanens skrivningar om en likvärdig utbildning för alla bara vackra ord. Elever med funktionshinder måste få plats i den vanliga skolan. Därför måste skolgången läggas upp och bestämmas utifrån varje elevs speciella situation och behov.

Barn med läs- och skrivsvårigheter och barn med koncentrationssvårigheter behöver pedagogiskt stöd av specialutbildad personal.

Skolor i glesbygd

Även de elever som bor i glesbygden ska ha rätt till en välfungerande skolgång. Vi vänder oss emot en utveckling där kommuner av besparingsskäl lägger ner skolor i byarna. Däremot är det ibland nödvändigt att lägga ner skolor när elevunderlaget

är för litet. En för liten skola kan inte garantera en tillräckligt stor social stimulans för eleverna. Det finns även en risk att undervisningen blir mer avsmalnad om det enbart jobbar en lärare på skolan och intrycken från omgivningen i skolan blir färre. Vid skolnedläggningar motsätter vi oss att föräldrakooperativ tar över driften eftersom även det är en privat skolform. För elever som måste åka långt för att komma till skolan är det viktigt att det går bra med skolskjutsar. Många gånger är skolbussen den enda kollektivtrafiken som går till och från byarna. I dessa fall är det viktigt med en utbyggd kollektivtrafik som tar hänsyn till elevers behov av fritidsaktiviteter efter skoltid. Man ska kunna stanna kvar efter skolan på skolorten, hoppa över skolskjutsen på grund av fotbollsträning och ändå ta sig hem samma kväll. När det är nödvändigt att som skolungdom flytta hemifrån för att gå i skolan ska man inte behöva jobba vid sidan av för att ha råd med hyran. Därför måste inackorderingstillägget höjas så att det går att leva på.

Hemspråksundervisning

Rätten till hemspråksundervisning är viktig att slå vakt om i tider när högern blir allt mer reaktionär i sin syn på invandring, och där det som inte är svenskt allt oftare pekats ut som problem. Det är också viktigt att slå vakt om rätten till modersmål som de senaste 10-15 åren varit föremål för stora nedskärningar. Alla ska ha rätt till hemspråksundervisning, med målet att alla barn med annat modersmål än svenska ska ha en aktiv tvåspråkighet. Alla kommuner ska vara skyldiga att erbjuda modersmålsundervisning. Särskilt viktigt är hemspråksundervisning för nyanlända barn. Där är hemspråksundervisning en förutsättning för att kunna lära sig svenska och tillgodogöra sig skolans övriga undervisning. Under en period kan extra stödundervisning i exempelvis matematik på sitt modersmål underlätta och se till att nyanlända barn inte hamnar efter. Idag är det många barn som anlänt sent till Sverige som inte klarar av behörigheten till gymnasiet då de halkat efter i kärnämnen som matematik och engelska på grund av sina brister i svenska språket

SFI

Tillgången till det svenska språket är ytterst en fråga om demokrati. Undervisningen i svenska för invandrare (SFI) måste stärkas och ges tillräckliga resurser. Åtgärderna ska inte fungera som en slags diciplinåtgärd utan vara en institution för verkligt lärande. Grupsammansättningen måste utgå från elevernas egna behov. De läromedel som används är många gånger förlegade och underblåser en stereotyp bild av både Sverige och invandrare som grupp. Ung Vänster kräver att undervisningen ska varvas med arbetspraktik som anknyter till tidigare arbetslivserfaranhet. För att detta ska gå att genomföra har alla som går på SFI rätt till en individuell handlingsplan.

SKOLAN SOM ARBETSPLATS

Elevers arbetssituation

Ofta så saknar skolan en helhetssyn på elevers arbetssituation. Elever lever under en ständig stress i skolan - betygsstress, hemläxor, prov och konkurrens är bidragande orsaker. Denna stress avtar inte då eleverna går hem för dagen. För då fortsätter arbetet. Man måste plugga till prov och man måste göra läxor. Bristen på helhetssyn leder till onormala proportioner hemarbete. Vissa veckor kan en elev ha fem prov och vissa veckor ingenting. Detta är något som skolan måste arbeta med. Ett bredare perspektiv och mer elevinflytande över utbildningen är en sådan åtgärd. I många fall leder denna typ av dålig arbetssituation till omotiverade och frustrerade elever.

Nej till läxor

Skolan ska vara kompensatorisk så att skillnader i elevernas bakgrund motverkas och inte har någon betydelse för utbildningen, därför ska skolarbetet göras på skoltid med stöd och hjälp av lärare. Läxor förutsätter att eleven kan få stöd och hjälp i hemmet. Ung Vänster menar att hemläxor missgynnar elever som inte har studievana föräldrar. Det måste finnas tillräckliga ekonomiska resurser i skolan för att ge eleverna möjlighet till en likvärdig undervisning. Alla ska ha rätt till en reell fritid, även elever. Fritid är utvecklande och viktigt för inläring, det man gör på sin fritid skapar också kunskap och bör fångas upp i undervisningen.

Arbetsmiljö

Skolan är elevernas arbetsplats, där man vistas dagligen. En bra arbetsmiljö i skolan är grundläggande för att elever ska må bra och orka lära sig saker. Elever omfattas dessutom av arbetsmiljölagen, vars syfte är att uppnå en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö. Trots det är arbetsmiljön på de allra flesta skolor inte bra, utan ambitionsnivån ligger snarare på att miljön inte ska vara direkt farlig att vistas i. På många skolor lyckas man inte ens uppfylla det.

Ung Vänster vill se en arbetsmiljöutveckling på skolorna som utgår från elevernas önskemål. Dock ska skolan ta ansvar för att lokaler inte används för fler elever än de är till för, att möblerna är hela, att det finns arbetsplatser, att lokalerna är väl upplysta, med bra ventilation och ljudisolering, samt att inga av lokalerna är farliga för elever att vara i. En bra arbetsmiljö innebär också att städpersonalen får tillräckligt med arbetstid. Satsningar på skolmiljön betalar sig i bättre inläring och minskad skadegörelse.

Vi vill se en särskild satsning på att rusta upp skolor i storstädernas ytterområden, som många gånger är nerslitna och eftersatta långt över gränsen för det anständiga. Toaletter utan dörrar och korridorer utan belysning skall inte få förekomma!

Elever ska ha mycket inflytande över sin arbetsmiljö. I varje klass ska det utses elevskyddsombud, som likt lärarnas ombud ska hålla extra koll på arbetsmiljön och ha rätt att stänga ned undervisningen om ombudet anser att det är farligt för eleverna att vistas där. Elevskyddsombuden ska få genomgripande utbildning. För att elevdemokratien ska bli verklighet måste man inte bara ändra sådant som elever reagerar på, utan också involvera eleverna från första början i förändringar gällande arbetsmiljön. Elevdemokrati är inte att få välja mellan två lagda förslag, utan att få påverka vilka förslag som läggs.

På varje skola ska det finnas ett uppehållsrum. Det är oacceptabelt att elever tvingas hänga i ofta stökiga korridorer, när man behöver någonstans att slappna av och ladda om på inför nästa lektion. Uppehållsrum får dock aldrig bli ytterligare ett ställe där det är obehagligt för tjejer att vara. Uppehållsrum ska anpassa efter både killars och tjejers önskemål och nyttjas av alla. För att det ska bli verklighet krävs det att det finns personal närvarande i uppehållsrummet under hela skoldagen.

EN SKOLA ATT TRIVAS I

Mobbning

Skolan är en arbetsplats. På en arbetsplats är det noll tolerans mot kränkande behandling och likaså är det i skolan. Ändå vet vi att många elever utsätts för mobbning, både av lärare och av andra elever.

Nedskärningarna som drabbat den svenska skolan har lett till att antalet lärare, elevassistenter och fritidsledare minskat avsevärt. De vuxna i skolan har inte någon möjlighet att se varje elev vilket leder till att elever halkar efter, inte känner sig sedda och att de börjar konkurrera om lärarens uppmärksamhet.

Mobbning har klara samband med nedskärningar och det allt hårdare samhällsklimatet. För att på allvar kunna minska förekomsten av mobbing måste kommunerna ställa krav på att skolorna har antimobbninggrupper, handlingsplaner, fortbildar lärare och övrig personal – men man måste också börja anställa mer personal i skolan. Utan högre lärartäthet i skolorna kommer man inte att kunna garantera en givande skolgång och en trygg arbetsmiljö för alla elever

Denna problematik bidrar till att komplexiteten kring frågan vad man som skola ska göra med mobbare. En elev som har utsatts för kränkande behandling borde absolut inte behöva byta skola. Det är en självklar rättighet att få gå kvar på samma skola. Däremot så borde inte heller mobbaren/mobbarna behöva byta skola. Detta därför att Ung Vänster inte anser att det är individens fel att mobbingen uppkommer. Skolan måste tillsammans med drabbade parter ha en öppen och prestigelös dialog där man kommer fram till bästa möjliga lösning. Alla fall är olika och bör därför lösas på olika sätt. Det är inte möjligt att ha en generell regel för hur detta ska hanteras.

Sexuella trakasserier i skolan

Runt om i samhället ser vi hur kvinnor ständigt underordnas män. Skolan är inte fri från detta. Ett av uttrycken för denna maktordning är sexuella trakasserier. År 2002 uppgav 77 % av tjejerna i gymnasieskolan att de blivit utsatta för verbala eller andra kränkningar med sexuell anknytning i skolan. Det kan handla om ovälkomna beröringar från andra elever eller kommentarer som inte uppskattas, men det sexualiserade våldet förekommer i skolan som på alla andra platser också i grövre former, som t ex våldtäkt. Dessa kränkningar är sig självklart jobbiga för den som blir utsatt, men de för också med sig en otrygghet för alla tjejer i den miljö man vistas i dagligen. Denna vardagsrädsel tar sig uttryck på flera sätt, det kan handla om att inte våga gå förbi killgänget i korridoren eller att låta bli att svara på en fråga på

lektionen, av rädsla att bli tafsad på eller kommenterad på ett obehagligt sätt. Att tjejer går igenom sin skolgång i en ständigt otrygg miljö är oacceptabelt.

Att säga ifrån mot sexuella trakasserier är i många fall nästintill omöjligt. I de flesta skolmiljöer uppfattas en tjej som sätter gränser oftast som överkänslig och den som inte kan ta ett skämt. Det är viktigt att komma ihåg att sexuella trakasserier inte bara tar sig uttryck mellan elever, utan också mellan lärare, elever och annan skolpersonal. Om det är svårt att säga ifrån mot en annan elev gör lärarens maktposition det ännu svårare att säga ifrån mot en lärare.

Ung Vänster kräver att alla tjejer från och med högstadieålder ska få lära sig feministiskt självförsvar i skolan. Detta för att tjejer ska få verktyg att sätta gränser med och i och med det motverka sexuella trakasserier i skolan. Ung Vänster ser också den kompletta frånvaron av extrapersonal i skolan som ett könsmaktsproblem. På varje skola bör det finnas vuxen fritidspersonal eller liknande, vars uppgift ska vara att finnas där eleverna är och aktivt jobba mot sexuella trakasserier.

Jämställdhet i skolan

Dagens skola bevarar och förstärker könsmaktsordningen. Ett förminskande av tjejer och en uppdelning av elever efter kön genomsyrar idag hela skolväsendet, samtidigt som tjejers arbetsmiljö i många fall är nästintill ohållbar på grund av sexuella trakasserier i skolan. Tjejer används från första början som stötdämpare i klassrummet, man sätter en lugn tjej bredvid en stökig kille och hoppas att det ska få honom att lugna ned sig. En annan roll som tjejer ofta blir tilldelade är rollen som hjälplärare, då en smart tjej används för att hjälpa andra elever istället för att få utvecklas själv. Bilden som träder fram är tydlig. Medan killar uppmuntras att ta plats och prata inför klassen genom att läraren ger dem argumenterande och resonande frågor, uppmuntras tjejer att vara lugna och passiva, och som extra tack för det får man även ta ansvar för killars beteende och inläring. Ett annat stort jämställdhetsproblem är hur mycket plats killar tar och blir tilldelade i skolan. Lärare vänder sig i större utsträckning till killar med frågor, samtidigt som en miljö i många klassrum tillåter killar att prata rakt ut. Trots att skolans värdegrund särskilt påpekar att det är skolans uppgift att främja jämställdhet mellan kvinnor och män sker alltså idag den absoluta motsatsen.

De läromedel som används i undervisningen är i de allra flesta fallen skrivna av män och skildrar mäns verklighetsbild. Ung Vänster kräver att allt läromedel granskas ur ett könsmaktsperspektiv samt att hälften av de skönlitterära böckerna som läses i skolan ska vara skrivna av kvinnor. Jämställdhetsplaner ska finnas på alla skolor och skolan ska arbeta aktivt med jämställdhetsplanen och se till att den följs.

Separatistisk undervisning kan vara ett bra sätt att ge tjejer utrymme att lära sig ämnen som killarna annars dominerar, t ex gymnastikundervisningen. Separatistisk undervisning kan också vara ett sätt för tjejer att få slippa en del press som det innebär att ha undervisning tillsammans med killar.

Skolan har också en viktig uppgift i att synliggöra hur stereotypa genusmönster och maktförhållandet mellan män och kvinnor också är det som på ett grundläggande plan leder till homofobi och heteronormativitet. Skolan måste på ett aktivt sätt arbeta mot homofobi och heteronormativitet som en del i arbetet mot mobbing och bristande jämställdhet.

Jämställdhetsgrupper

Jämställdhetsgrupper som ett aktivt jämställdhetsarbete på skolorna måste ses som en del av elevdemokratiarbetet och inte något valbart, extra, som inte hör dit. Jämställdhetsgrupper är tjejeers öppning för att kunna organisera sig på skolorna. Det är upp till varje jämställdhetsgrupp och tjejeerna på skolan att definiera vilka problem som finns på den skolan och hur de ska åtgärdas. Det är upp till jämställdhetsgruppen att bestämma huruvida man ska släppa in killar eller inte. Om killar släpps in ska man vara uppmärksam på situationer där en kille får mer uppskattning än tjejeerna för att organisera sig i jämställdhetsgruppen.

Jämställdhetsgrupper ska ha vettiga förutsättningar för att kunna bedriva ett bra arbete. Det kan handla om ekonomiska resurser eller lokaler som skolan ska tillhandahålla, men också om möjlighet att till exempel lägga in en temadag om jämställdhet på skolan eller att skicka ut enkät till alla elever. En jämställdhetsgrupp ska ha möjlighet att driva konkreta krav på skolan.

Elevhälsovård

Under 1990-talets nedskärningar i offentliga sektorn sparades det in på extrapersonalen, så som skolsköterskor, skolkuratorer och fritidsledare. Alltför många skolor har varken en heltidsanställd skolsköterska eller skolkurator, utan erbjuder deltidsanställningar eller delar med flera andra skolor så att personalen bara är på skolan någon dag i veckan. Det säger sig självt att elever på en skola inte bara mår dåligt eller är sjuka en dag i veckan och det är omöjligt för skolhälsovården att arbeta förebyggande om de inte är närvarande i verksamheten. Därför måste elevhälsovården rustas upp.

Skolsköterskor och skolkuratorers frånvaro i skolan påverkar olika elever olika mycket. Medan vissa knappt märker av det blir andras skolsituation närmast ohållbar. Det finns ett tydligt samband mellan elevers hälsa och klassbakgrund och kön. Elever som kommer från arbetarklassfamiljer lider i större utsträckning av magont, huvudvärk etc. än elever med akademikerbakgrund. Samma mönster framträder där tjejer betydligt oftare mår dåligt än vad killar gör. Att må fysiskt eller psykiskt dåligt i skolan påverkar elevens förmåga att lära sig.

Skolan måste kunna se och hjälpa varje elev utifrån dennes förutsättningar och särskilda problem. Om en elev har hög frånvaro, svårigheter i skolarbetet, svårigheter

i sociala relationer med mera så löses inte det genom att ogiltig frånvaro skrivs in i ordningsomdömen eller betyg. Felet måste sökas i skolan, undersökningar visar att frånvaro i hög grad beror på en dålig psykosocial arbetsmiljö.

För alla elevers möjlighet till en bra utbildning, oberoende av klassbakgrund eller kön, ska skolhälsovården bli bättre och tillgängligheten öka. Ung Vänster kräver minst 200 000 nya jobb i den offentliga sektorn bland annat för att elevhälsovården ska kunna rustas upp och extrapersonal anställas på heltid. Vi vill också se att det skrivs in i skollagen att varje barn har rätt till tillgänglig och professionell elevhälsa. För att skolhälsoarbetet skall kunna utvecklas och följas upp borde det vara en självklarhet att det mättes med jämförbara nyckeltal, vilket inte sker ordentligt idag.

OLIKA SKOLFORMER

Förskolan

På förskolan ska utbildade lärare stimulera barnens lärande främst genom lek och samarbete med andra barn. I förskolan ska barnens språk, motorik och sociala färdigheter utvecklas, snarare än färdigheter relaterade till ämnen som kommer in senare i skolväsendet. På många håll i Sverige är det idag omöjligt för personalen att ge barnen den uppmärksamhet man skulle vilja, då alltför många arbetsuppgifter läggs på en alltför liten personalskara. Ung Vänster kräver mer personal i förskolan och högst 15 barn per grupp. Det skall vara en skyldighet för kommunerna att erbjuda barnomsorg även nattetid, då många kvinnor inom offentlig sektor jobbar nattskift.

För små barn är det extra viktigt med trygghet och kontinuitet i den miljö man vistas dagligen. Därför ska pedagogiken som tillämpas i förskolan följa med barnen upp i grundskolan, så att steget mellan förskola och skola blir så smärtfritt som möjligt. De förskolepedagoger barnen haft ska även kunna följa med i början på grundskolan.

Uttryck för könsmaktsordningen etableras tidigt hos barn och förstärks på de allra flesta håll inom förskolan idag. Ett flertal studier bekräftar att flickor i förskolan får ta ansvar för dagismiljön och pojkarnas välbefinnande, medan pojkar uppmuntras att vara utåtagerande, leka och ta plats utan att ta hänsyn till andra. På en del håll i Sverige har man dock påbörjat ett framgångsrikt arbete med att införa ett genusperspektiv i förskolan. Det arbetet måste fortsätta och få möjlighet att utvecklas. Vi vill se att varje förskola har en genuspedagog knuten till sig.

Ung Vänster är motståndare till att 6-åringar börjar skolan. Med välutbildade pedagoger i förskolan kan alla barn få den stimulans de behöver. Då de flesta barn som börjar skolan tidigare än andra är barn till akademiker, förstärks också skillnader i klassbakgrund mellan elever ytterligare med tidigarelagd skolstart.

Maxtaxan är en bra reform, men vi vill ta ett steg till och göra dagis helt avgiftsfritt. Det är en viktig markering från samhället att förskola, liksom grundskola är en självklar del av ett barns uppväxt

Barnomsorgen är viktig ur flera olika aspekter. Vi vet att dagisreformen möjliggjorde kvinnors inträde på arbetsmarknaden och att varje angrepp på barnomsorgen innebär en svagare position på arbetsmarknaden för kvinnor. För de familjer som varken har råd att leva bara på den ena partens lön eller anställa en barnflicka är en bra barnomsorg ofta den enda möjligheten för barnet att få en trygg och utvecklande

tid innan skolan. De grupper som Ung Vänster företräder är alltså de grupper som har mest att vinna på att det satsas på barnomsorgen och mest att förlora om det skärs ned i verksamheten.

Grundskolan

Ung Vänster mål med grundskolan är en trygg och sammanhållen skola där uttryck för könsmaktens ordning och uppdelningar efter etnisk- eller klassbakgrund motverkas. Det är skolans uppgift att se till så att ingen elev faller igenom. Grundskolans uppgift ska vara att ge alla elever samma möjligheter och en tillräcklig kunskap så att de kan klara sig i samhället, samt öka deras intresse för att studera vidare senare i livet. I grundskolan ska samma lärare följa med klassen under längre tid än vad som sker idag. Det innebär en trygghet att inte byta lärare varje år, samtidigt som läraren får bättre chans att lära känna varje elev och veta vilket stöd just den eleven behöver. Elevernas ska ha inflytande över sin utbildning från tidig ålder, och detta ska tillsammans med elevernas ansvar för sin utbildning öka med åldern.

Den borgerliga politiken för grundskolan går ut på fler prov och betyg längre ner i åldrarna. Ung Vänster menar att press och provstress i lågstadiet innebär att lusten att lära för lärandets skull kvävs, och fler kommer att misslyckas med att klara målen. Redan idag är det ett problem att barn från tidig ålder delas in i bra och dåliga grupper, och får självförtroende och presterar efter det. Istället för fler prov och tidigare betyg vill vi ha mindre barngrupper, fler lärare och mer specialpedagoger i skolan som kan ta sig tid för varje barn och se hur just det barnet utvecklas. Vi ser också att utvecklingssamtalen kan användas som ett pedagogiskt verktyg tydligare än idag. Vid utvecklingssamtalet, som skall förekomma minst en gång varje termin, ska elev, lärare och föräldrar upprätta en individuell utvecklingsplan. Denna ska ge eleven ökat inflytande över sitt lärande och konkret beskriva vilka insatser skolan ska göra för att eleven ska utvecklas mot uppsatta mål. Dessvärre har arbetet med de individuella utvecklingsplanerna inte uppnått önskade resultat. För att utvecklingsplanen ska fungera som det verktyg den syftar till att vara, ser vi ett behov av ökade resurser och mer tid till lärarens arbete med denna.

De senaste åren har alla de praktiskt inriktade ämnena fått allt mindre utrymme och status i skolan. Vi menar att ämnen som exempelvis hemkunskap och slöjd har en viktig funktion när det gäller att ge praktiska kunskaper som är bra när man flyttar hemifrån; som konsumenträtt, näringslära och grundläggande textilkunskap. För att motverka könsrollerna är det också viktigt att båda könen får lika mycket undervisning i trä- respektive textilslöjd. Praktiska ämnen med estetisk inriktning har drabbats hårt när det skurits ner i skolan.

För att alla barn och ungdomar ska få möjlighet till kreativt skapande måste det finnas ordentliga resurser till ämnen som bild, musik och slöjd. Ung Vänster försvarar också den kommunala musikskolan, och vi ser positivt på de kommunala kulturskolor som finns på en del orter. Vi uppmärksammar också och försöker stoppa privatieringarna av dessa.

Nivågruppering i grundskolan ska undvikas i största möjliga mån. Nivågruppering splittrar ofta upp en klass och resulterar i att många elever får sämre självförtroende gällande vad de klarar av i skolan. Om elever behöver extra hjälp eller extra utmaningar ska detta kunna ges på lektioner med hela klassen - återigen är lösningen mer personal i skolan.

Ung Vänster vill att sexualundervisningen i grundskolan ska få mer utrymme i timplanen och omfatta fler aspekter av sex och relationer än hur sex rent biologiskt går till.

Gymnasium

I dagens gymnasieskola får eleverna välja mellan 16 nationella program, med vissa förutbestämda kurser. Varje program har sedan också inriktningar som avgör vilka andra kurser eleven läser.

Det finns flera problem med den kursutformade gymnasieskolan. Att läsa ämnen i kurser ger inte en helhetsbild av samhället, utan kunskapen får man istället i delar ryckta ur sitt sammanhang. I det verkliga livet behöver man kunna kombinera olika kunskaper, både praktiska och teoretiska från olika områden, på det viset bör också skolan vara utformad. Kursgymnasiet är också den främsta orsaken till att klasser på gymnasiet splittras upp. Klassen ska vara en trygg, social enhet som kan verka stöttande för elever som har det svårt i skolan och som elevdemokratin ska utgå ifrån. När elever läser olika kurser med olika grupper försvårar detta möjligheten att organisera sig och försvårar också för svagare elever. Den kursutformade gymnasieskolan försvaras ofta med att den innebär en ökad valfrihet för eleverna. Men valfrihet handlar inte om att få välja mellan ett antal färdiga kurser. Ung Vänster vill fördjupa och bredda elevinflytandet på gymnasiet, så att det innebär mer än tomma ord. Elevinflytande ska innebära medbestämmande över allt från vad man ska läsa till hur man ska läsa det och hur man ska examineras.

Den traditionella katederundervisningen har precis som alla andra undervisningsformer sina för- och nackdelar. Det finns ingen undervisningsform som passar alla elever, och därför måste man i gymnasieskolan använda sig av olika pedagogiska grepp. Alternativ till katederundervisning är inte per definition

ett steg i rätt riktning, utan det grundläggande är att elever och lärare tillsammans bestämmer hur undervisningen ska se ut. Istället ersätts katederundervisningen ofta av mer eller mindre meningslöst internetsurfande och så kallade grupparbeten, särskilt inom gymnasieskolan där lärar- och resursbristen är överhängande. Sådana mer eller mindre lösa arbetsformer där lärare har dålig helhetsöversyn och eleverna mycket vaga mål eller riktlinjer för arbetet missgynnar starkt elever från arbetarhem som ofta saknar akademiskt stöd hemifrån. Därför är alternativ till den traditionella katederundervisningen inte per automatik positiva – det blir de bara om de utformas på rätt sätt i ett samarbete mellan eleverna och läraren för att undervisningen i praktiken skall bli och kännas meningsfull

Den gymnasieskola som Ung Vänster vill ha ska istället för kursgymnasiets tidiga specialisering ha ett fåtal breda ingångar och specialisering med tiden. Det val som man gör vid 16 års ålder ska inte vara lika avgörande för hela gymnasietiden som det är idag. På samma sätt ska det val man gör som 16-åring inte heller påverka om man i gymnasiet blir behörig till högskolan eller inte. På alla program ska man läsa en bredd av teoretiska och praktiska ämnen, så att det ska vara möjligt att byta om man kommer på att man valt fel. Det är viktigt att skolan förmedlar en helhetsbild av samhället och därför ska teoretiska och praktiska kunskaper ständigt kopplas till varandra i undervisningen. Alla på gymnasiet ska ha praktik knuten till de ämnen man läser, både teoretiska och praktiska inriktningar. I dagens läge fungerar dessvärre inte alltid praktiken som den ska. Dialogen mellan skola och praktikplats behöver öka och handledare bör få tydligare riktlinjer i hur de ska bemöta eleverna. När kunskaperna sätts i sitt sammanhang blir också skolan mer intressant.

Ung Vänster ställer sig positiva till historia som kärnämne. Oavsett vilka studier man väljer att rikta in sig på är förståelsen för varför samhället ser ut som det gör och hur det har förändrats väsentligt för att kunna följa med i samhällsdebatten och förändra samhället.

Skolan har en viktig roll att fylla i att förbereda unga människor för arbetslivet. Idag är det Ung Företagsamhet, Svenskt Näringslivs ungdomsförbund, som tar det utrymme på gymnasieskolorna. På deras entreprenörskurser sprids en snedvriden bild som uppmuntrar till egenföretagande och flexibilitet på arbetsmarknaden, helt utan maktperspektiv. Samtidigt är undervisning om fackliga rättigheter liten eller snudd på obefintlig. Ung Vänster vill att man i gymnasieskolan, oavsett om man går på ett studieförberedande eller yrkesförberedande program, ska få lära sig om vilka rättigheter man har på jobbet och vad man kan göra om man misstänker att ens arbetsgivare inte följer reglerna.

Det har blivit allt dyrare att ta körkort och färre ungdomar på gymnasiet har någon ekonomisk möjlighet att bekosta en hel körkortsutbildning. Detta ger stora konsekvenser framförallt för ungdomar som inte bor i någon storstad och där kollektivtrafiken ofta är extremt undermålig. Det är inte rimligt att möjligheten för ungdomar att få en ordentlig utbildning i hur man kör bil fortsätter att försvåras. Ung Vänster förespråkar därför att körkortsutbildning införs som valfri kurs på gymnasiet.

Individuella programmet fungerar idag på många håll som en förvaringsplats och ett billigt sätt att handskas med elever som behöver extra stöd, snarare än en sluss på vägen till den vanliga gymnasieskolan som det borde vara. Vi vill avskaffa Individuella programmet och vill att de elever som inte har godkänt i kärnämnen istället ska få extra stöd för att läsa in dessa ämnen. Det kräver mer stödpedagoger och mer resurser till skolan, men det är ett viktigt steg för att inte skicka in ungdomar i nedbrytande återvändsgränder.

Särskola och RH-klasser

Särskolan riktar sig till barn med utvecklingsstörnings-, autism eller autismliknande tillstånd och är indelad i grund- och gymnasiesärskola samt träningskola för elever som behöver träning för att klara vardagliga aktiviteter för att bli mindre beroende av omgivningens stöd och hjälp. RH-klasserna är en del av den ordinarie grundskolan och riktar sig till barn och ungdomar med olika typer av rörelsehinder.

Både särskola och RH-klasser är nödvändiga, men ska vara integrerade i grund- och gymnasieskolan, det vill säga dela lokaler med den övriga skolverksamheten. Det är även viktigt med verksamhetsintegrering i så hög utsträckning som möjligt. Det betyder att särskolan och RH-klassens elever när det är meningsfullt undervisas tillsammans med andra elever i vissa ämnen. Det gör att elever från exempelvis grund- och särskolan lär känna varandra och att eleverna med funktionsnedsättningar känner gemenskap med och delaktighet med resten av skolan. Även individ- eller gruppintegrering i exempelvis en grundskoleklass, i vissa fall med till stöd från till exempel särskolan, ska uppmuntras.

För att olika former av integrering ska vara möjligt är det viktigt att alla skolmiljöer handikappanpassas. Det ska även finnas möjligheter till individuella anpassningar för elever inom både grundsärskolan och träningskolan som är beroende av exempelvis en lugnare eller mer småskalig miljö i undervisning eller under skolmåltiderna.

Grund-, gymnasie- och särskolan ska ha utbildade specialpedagoger och lärare med kunskaper om specialpedagogik som förmår att individuellt anpassa undervisningen

efter elevernas förmågor och behov. Elever med rörelsehinder, utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd ska ha rätt att få undervisning i mindre sammanhållna grupper. De ska också ha tillgång till anpassade läromedel, personliga hjälpmedel och begåvningshjälpmedel. Det är också viktigt att det inom skollärdningen finns personal med specifik utbildning riktad mot specialpedagogik och särskoleverksamhet som får kontinuerlig fortbildning. Skolorna ska erbjuda sin personal utbildning i alternativa kommunikationssätt och ska även ha en tydlig arbetsplan för integrering mellan skola och särskola.

För att möjliggöra en givande skolgång är det viktigt med ökande resurser till forsknings- och utvecklingsarbete rörande stödinsatser för elever med olika typer av funktionsnedsättning i skolan

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA

Den högre utbildningen har flera viktiga uppgifter. Den bidrar genom utbildning och forskning till utveckling och ökat välbefinnande och är också en viktig bärare av demokratiska värden. Historiskt är det en relativt ny företeelse att arbetarklassen och kvinnor alls har tillgång till högre studier, de har alltid varit förbehållna män från de härskande klasserna. Dessa framsteg är viktiga att försvara mot en höger som alltid varit mot dem, men det finns fortfarande stora problem med social, könsmässig och etnisk snedrekrytering till den högre utbildningen, såsom den är organiserad idag. Problem finns också i att den akademiska världen fortfarande till stor del är väldigt hierarkisk och ickedemokratiskt uppbyggd. Detta måste motverkas med demokratisering av den högre utbildningen och större makt till studentkårerna. För att förbättra utbildningen ska alla som undervisar på högskola ha såväl pedagogisk som forskar/konstnärlig utbildning.

Tillgänglig och kvalitativ utbildning

På Universiteten och högskolorna finns kunskap som inte finns någon annanstans i samhället och det ger dessa institutioner en viktig ställning i samhället och unika möjligheter att erbjuda utbildning. Universiteten måste bli betydligt mycket öppnare och mer samhällstillvända än vad som idag är fallet, då de flesta människor aldrig tar del av den kunskap som finns på dessa institutioner och inte ser det som en möjlighet att läsa vid ett universitet eller en högskola.

De utbildningsmöjligheter som högskolorna har måste göras tillgängliga för fler. Det måste vara möjligt att utbilda sig på olika sätt, för skilda syften. Man måste ha möjlighet att gå en utbildning för framtida yrkesmöjligheter eller enbart för nöjes skull. För att öppna upp högskolorna och universiteten för fler, har initiativ som skapandet av distansutbildningar, utlokaliserade lärcentra och decentraliserade utbildningar varit viktiga satsningar, som bör fortsätta utvecklas och byggas ut. Det är också viktigt att högskolornas samarbeten med till exempel folkrörelseorganisationer och kommuner fortsätts och byggs ut och att det startas nya. En viktig del i att värna om allas möjligheter till studier och utbildning är att i arbetslivet försvara och utveckla rätten till studieledighet. Att kunna ta studieledighet är grundläggande för att den som arbetar ska kunna utnyttja rätten att utbilda sig, även inom områden där arbetsgivaren inte ger sitt godtycke.

Dagens system för att tilldela universitetens resurser för med sig flera problem. Systemet är utformat så att det delvis bygger på antalet examinerade studenter. Det leder dels till en orättvis examination, där universitetet examinerar i syfte att få betalt och därmed undermineras kvaliteten på utbildningen. Dels försvårar det samarbeten

mellan olika universitet och högskolor. Därmed verkar det också hämmande på den akademiska utvecklingen. Det här systemet leder också till att universiteten på allt fler sätt specialiserar sig, smalnar av sina utbildningar och konkurrerar med varandra. Den här utvecklingen skapar ett oflexibelt utbildningssystem som gör det svårare både att få tillgodoräkna sig kunskaper, byta mellan utbildningar och studieorter och att bedöma olika examina.

Bolognaprocessen

De högre utbildningarna i Europa håller på att anpassas till den så kallade Bolognaprocessen. Denna är på papperet ett projekt fristående från EU, men är i realiteten tätt knutet till EU-kommissionen som haft stort inflytande över utformningen av processen. Bolognaprocessen handlar i grunden om att göra högre utbildning i Europa jämförbar genom att placera in alla utbildningar i en av Bolognasystemets nivåer: grundläggande-, avancerad eller forskarnivå. Tanken är att öka studenters rörlighet – det ska bli lättare att flytta till andra EU-länder för att arbeta eller studera. Vilka anpassningar som görs till Bolognaprocessen avgörs i de nationella parlamenten.

En direkt konsekvens av den svenska Bolognaanpassningen är att lärarutbildningen klyvs – de som läser mot förskola, fritidshem och grundskolans tidigare år kommer endast att kunna få ut en examen på grundläggande nivå, medan de som läser mot grundskolans senare år och gymnasiet kommer att kunna få en examen på avancerad nivå. Detta innebär att möjligheten att forska framtas förskollärarna, fritidspedagogerna och lärarna vid grundskolans tidigare år, dvs. de lärarkategorier som är mest kvinnodominerade.

Det pågår också andra förändringar av den högre utbildningen, vilka inte är en del i Bolognaprocessen, men som är initierade på EU-nivå eller ofta beskrivs som en följd av Bologna. Det handlar exempelvis om införandet av ett sjugradigt betygssystem, de så kallade ECTS-betygen som somliga av de svenska högskolorna kommer att införa. Det handlar om att införa studieavgifter för utbytesstudenter, och om övergripande liberaliseringar och marknadsanpassningar av den högre utbildningen. Ung Vänster förkastar alla avsteg från principen om en avgiftsfri utbildning, och hävdar rätten för varje land att självständigt utforma sin utbildningspolitik fritt från påtryckningar från vare sig EU eller näringslivet

Studentinflytande

Studenternas inflytande över den egna vardagen måste stärkas. Studentkåren måste garanteras ett större ekonomiskt stöd. Samtidigt är det viktigt för kårens oberoende att man inte förlitar sin verksamhet på statliga bidrag och därför är det också rimligt att alla studenter betalar en viss kåravgift för den service man får. Ett förslag som återkommer ofta är att avskaffa det så kallade kårobligatoriet, regeln om att alla studenter måste vara med och betala en kåravgift. Detta görs framförallt med argumentet att kåren är en förening och att det aldrig kan vara obligatoriskt att gå med i en förening. Ung Vänster anser att det är skillnad på att betala en kåravgift för att garantera att det finns en oberoende studiebevakare på högskolan och att gå med i en studentförening av annan karaktär. För att leva upp till kraven om att vara till för alla studenter måste studentkåren runt om i landet utvecklas till att på allvar fungera som studenternas intresseorganisation. Vi vill se en tydligare prioritering av frågor som studentinflytande, utbildningsbevakning, jämställdhetsfrågor och av lokala frågor så som undervisningens innehåll, kurslitteratur och kursutvärderingar. Ett avskaffande av kårobligatoriet skulle innebära en kraftig försvagning av studentinflytandet på högskolor och universitet och Ung Vänster vänder sig därför emot detta.

Bryt snedrekryteringen

Arbetarklassen är idag kraftigt underrepresenterad på den högre utbildningen, medan överklassen och mellanskikten i samma utsträckning är överrepresenterade. Detta beror på en rad olika saker. Där medelklass- och överklassungdomar utrustas med självförtroende och uppmuntras att studera vidare av föräldrar med en akademisk bakgrund och studievana sorteras de som läst praktiska program effektivt bort från att gå vidare på grund av bristande behörighet. Dels finns också de rent praktiska ekonomiska faktorerna, där personer utan möjlighet till ekonomiskt stöd från sina föräldrar rent krasst inte har råd att leva på studiemedel som enda inkomst under en längre period.

För att försöka bryta den sociala och etniska snedrekryteringen krävs en rad åtgärder. Dels behöver de utsorterande betygen från högstadium och gymnasium avskaffas. Ung Vänster jobbar för att vägarna till högre studier ska vara så många som möjligt och för att antagningen ska kunna ske på flera olika sätt. På så vis kan vi skapa större möjligheter för människor utan akademisk bakgrund att studera vidare. Detta skulle förstås behöva kombineras med en fortsatt utbyggnad av antalet studieplatser på högskolorna.

De teoretiska och praktiska programmen på gymnasiet behöver göras mer lika, så att ingen ska vara bunden av val man gjorde vid 16 års ålder om man vid senare ålder

kommer på att man vill studera vidare. Alla gymnasieutbildningar måste ge generell behörighet till vidare studier. Komvux och folkhögskolor måste stärkas, för att ge människor möjligheten att läsa upp betyg och få flera chanser.

Dessutom måste de rent ekonomiska förutsättningarna förbättras, bland annat genom radikalt höjda studiemedel, och bättre tillgång till kurslitteratur via högskole- och universitetsbiblioteken men också genom att det måste byggas fler billiga bostäder som studenter har råd att bo i.

En annan form av snedrekrytering till högskolor och universitet är den som grundar sig på kön. Kvinnor idag utbildar sig vidare i högre utsträckning än män men samtidigt är kvinnor kraftigt underrepresenterade vid de utbildningar som har hög status, och som innebär högre löner och maktpositioner efter utbildningen. Dels är många av de högre positionerna inom den högre utbildningen förbehållna män. Bara runt en tiondel av Sveriges professorer är kvinnor. Dessa mansdominerade hierarkier måste brytas ner. Positiv särbehandling av kvinnor som söker forskarutbildning och högre tjänster är ett sätt. När dessa tjänster utlyses måste också högskolorna och universitetet aktivt arbeta för att de i så hög utsträckning som möjligt ska sökas och tillsättas av kvinnor. Kvinnor som börjar utmana i hierarkierna på den högre utbildningen, framför allt inom utbildningar med hög status, t.ex. inom naturvetenskap och ekonomi kan även fungera som positiva förebilder för andra kvinnor. På så sätt kan positiv särbehandling även här börja bryta ner den form av könsmissig snedrekrytering som i dagsläget förekommer inom den högre utbildningen. Samtidigt är det viktigt att få in fler män på de traditionellt kvinnodominerande utbildningarna, dels för att bryta den destruktiva uppdelningen i manliga och kvinnliga yrkeskategorier, dels för att det är ett effektivt sätt att få upp lönerna inom de kvinnodominerade yrkesgrupperna.

Studiemedel

Studier är samhällsnyttiga, därför bör de underlättas och uppmuntras av samhället. Idag lever en student som enbart har studiemedel under existensminimum och många väljer bort vidare studier på grund av risken att bli skuldsatta, andra tar fulla studielån men har ändå inte råd att köpa det allra nödvändigaste som till exempel litteraturen till den utbildning de läser. Många studenter tvingas att arbeta på sin fritid för att få ekonomin att gå ihop. Detta är problematiskt av flera anledningar. Dels är det skadligt för studierna, då en deltidsarbetande student inte klarar att studera på heltid, vilket innebär sämre studieresultat. Dels blir visstidsanställda studenter en billigare form av arbetskraft att utnyttja för arbetsköpare och verkar därigenom lönedepressande.

Vi vill att studiemedlen höjs radikalt för att på sikt ersättas med studielön. En ordentlig lön möjliggör också att högskolorna kan ställa högre krav på studenterna att verkligen sköta sina studier, lämna in uppgifter och gå färdigt kurser, för att få ut sin lön. Studielön är en investering som hela samhället på sikt tjänar på.

Antagning

Det finns i grund och botten inga helt rättvisa antagningssystem. Därför vill vi göra det till en grundläggande princip i antagningen till högre studier, att alla som vill komma in på en utbildning i så stor utsträckning som möjligt ges tillgång till denna. I dagsläget så vill vi komma bort från de sorterande och orättvisa betygen som intagning. För att åstadkomma detta behövs det alternativa intagningskriterier. Ett av de främst använda idag är högskoleprovet. Detta är dock inte ett helt bra alternativ. Högskoleprovets utformning gynnar de grupper som redan idag tjänar på betygssystemet – det gynnar personer med akademisk familjebakgrund framför personer med icke-akademisk bakgrund, de gynnar personer med svenska som förstaspråk framför invandrare och det gynnar personer som valt en teoretisk gymnasieutbildning framför de som valt en praktisk. Färdighets- och lämplighetsprover är ett alternativ till betygsintagning, men vi ser hellre att institutionerna själva utformar sina egna intagningsprov. Vi är också positiva till att arbetslivserfarenhet ska räknas som merit vid antagningen. Det är viktigt att det finns flera olika vägar in på varje utbildning samt att det finns ett översiktligt system över behörighets- och antagningsregler.

VUXENUTBILDNING OCH FOLKHÖGSKOLA

Lärande är en livslång process, inte något som genomförs en gång i ungdomen och sedan aldrig sker igen. Det är därför en självklarhet att utbildningssystemet inte bara ska erbjuda, utan även aktivt uppmuntra människor att utbilda sig vidare och lära sig genom hela livet. Minskat stöd till vuxenutbildningen innebär i högre utsträckning än tidigare att människors liv kommer bero på val de gjorde vid 15-16 års ålder. Detta är en utveckling vi vänder oss emot.

Samhället är föränderligt, vilket innebär att vissa specialkompetenser i framtiden inte längre kommer efterfrågas, medan andra kommer behövas i större utsträckning än idag. Det är alltså nödvändigt med kompetensutveckling och omskolning inom alla yrken. Vuxenutbildningen har på det sättet även en viktig samhällsnyttig funktion.

Många av de människor som idag står utan gymnasiekompetens har liten och dålig erfarenhet av det svenska studiesystemet. Det är därför viktigt att den svenska vuxenutbildningen verkar uppsökande och att komvux, grundvux och folkhögskolor ges större resurser för att klara av en ökad efterfrågan.

Folkhögskolor bygger på folkrörelsetraditionen och fyller en viktig roll i att bryta den sociala snedrekryteringen vid högre studier. De flesta folkhögskolor fungerar mer demokratiskt och mer knutet till elevernas erfarenheter än övriga skolor. Den särart folkhögskolorna står för vill vi värna om, både som komplement och alternativ till övriga skolor. För att stärka folkhögskolorna behövs dels att deras status som utbildningsinstrument höjs, men även att deras ekonomiska resurser ökar. Folkhögskolornas statsstöd måste höjas, och folkhögskolestuderande ska ha rätt till studiestöd oavsett ålder.

Komvux är en viktig ”andra chans” för de som vill komplettera sin gymnasieutbildning. Alla ska ha möjligheten att återuppta sina studier oavsett var i livet man är och oavsett hur väl man ”lyckades” under gymnasiet. De senaste årens nedskärningar och försämringar hotar denna möjlighet. Vi vänder oss mot förslag om speciella begränsade komvuxkvoter för antagning till högre studier och mot de regler som gör det svårare att komplettera sina gymnasiebetyg.

I samma anda av att lära för livet är det också viktigt att de oberoende studieförbunden fortsätter erbjuda generösa offentliga stöd. Studiecirkeln är ett unikt sätt att studera, där man lär sig av varandra. Den har spelat en stor roll när arbetarklassen började bilda sig och gör fortfarande idag. Att människor organiserar sig för att lära tillsammans är något som måste värnas om.

AVSLUTNING

Kunskap är makt. Det är därför vi i detta program ställer krav om långtgående förändring av det svenska utbildningssystemet. Ung Vänster tar upp kampen för en skola där man lär sig kritiskt tänkande, kollektivt arbete och hur man inhämtar kunskap och ser helheter. På så vis kan eleverna bilda sig en egen åsikt och förstå hur samhället fungerar. Vi vill utforma ett utbildningssystem utan återvändsgränder, där varje ämnesval skall kunna ändras. Vi vill skapa en skola där kunskapsnivån kraftigt höjs för samtliga elever. Kampen för en likvärdig, demokratisk skola är en del i kampen för socialism och människovärde och en kamp för en fördjupad demokrati även på andra håll i samhället.

**Ung Vänster
Kungsgatan 84
Box 12 660
112 93 Stockholm
08 – 654 31 00 (tel)
08 – 650 85 57 (fax)
info@ungvanster.se
www.ungvanster.se**